

zprávy

ZEMŘEL PROFESOR JOSEF RÖSCH

S politováním oznamujeme, že dne 17. ledna 2016 zemřel v Portlandu ve věku nedožitých 91 let profesor Josef Rösch.

Profesor Rösch se narodil v roce 1925 v Plzni. Po absolvování lékařské fakulty v Praze v roce 1950 nastoupil do Vojenské nemocnice ve Střešovicích. Začal sice na interně, ale po seznámení se s radiologií se rozhodl věnovat tomuto oboru. Od začátku se zajímal o intervence, což

v té době znamenalo hlavně angiografie. Jeho průkopnické práce o splenoportografii a krvácení do GIT byly velmi ceněny a citovány. Z této doby pocházejí i jeho monografie „Transparietální splenoportografie“ a „Radiologie sleziny a pankreasu“ přeložené do několika jazyků. V roce 1966 se stal docentem.

Na českém radiologickém kongresu v roce 1963 v Karlových Varech, kterého byl Josef Rösch sekretářem, se setkal s Charlesem Dotterem, který ho pozval na Research Fellowship do Portlandu, kam v roce 1966 Josef Rösch odjel. V Portlandu zůstal do konce života, stal se později ředitelem nově vzniklého Charles Dotter Interventional institutu. Stal se předním, světově

respektovaným, intervenčním radiologem. Pokračoval v rozvíjení diagnostiky a terapie krvácení, vyvinul TIPS, podílel se na vývoji prvních samoexpandibilních stentů, vypracoval metodu rekanalizace vejcovodů v léčbě neplodnosti a začal jako jeden z prvních užívat teleradiologii pro vzdělávání mladých lékařů.

Ani při svém pobytu v USA nepřerušil kontakty s českou radiologií. V Portlandu v Dotter Institute bylo na kratším či delším pobytu řada českých a slovenských radiologů, ale i lékařů jiných oborů. Čeští intervenční radiologové a další radiologové z východní Evropy si jistě pamatují intervenční kongresy pořádané profesorem Röschem v Praze na konci 20. a na začátku 21. století.

Za svůj život publikoval téměř 500 odborných článků, kapitol či knih. Byl čestným členem mnoha radiologických společností a laureátem řady světově uznávaných ocenění. Z dalších poct stojí za zmínku například pět zlatých medailí (European Association of Radiology 1991, Japanese Society od Cardiovascular and Interventional Radiology 1994, Society od Cardiovascular and Interventional Radiology 1997, Western Angiographic and Interventional Society 2000 a CIRSE 2015) a čestné členství ve mnoha odborných společnostech. Ještě za jeho života byla ustanovena na každoročních kongresech CIRSE eponymní přednáška „Josef Rösch Lecture“.

V osobě Josefa Rösche jsme ztratili nejen průkopníka intervenční radiologie, ale především skvělého člověka.

prof. MUDr. Jan H. Peregrin, CSc.

JOSEF RÖSCH A DOTTERŮV INTERVENČNÍ ÚSTAV

Motto:

„Příčina či příčiny řádu ve vesmíru pravděpodobně nesou určitou vzdálenou analogii k lidské inteligenci“.

DAVID HUME (1711–1776)

Na své učitele v oboru radiologie jsem měl nebývalé štěstí. Prof. Leo Steinhart a doc. Antonín Hlava mně domluvili studijní pobyt v Ústavu Charlese Dottera v Portlandu v Oregonu, kam jsem v květnu 1991 nastoupil a zůstal zde až do července

1992. Celou dobu mojí praxe a hrazení pobytu podporoval Josef Rösch, ředitel tohoto ústavu. Bylo to podruhé v životě, kdy jsem jej potkal. Předtím jsme se setkali v Paříži v červenci 1989 na Světovém radiologickém kongresu, kde mi schůzku

s ním zprostředkovala prof. Josefa Bohutová. Jako mladý lékař krátce po obhajobě disertační práce jsem si tehdy ne zcela uvědomoval, na jaké významné pracoviště jsem nastoupil. Charles T. Dotter, po kterém byl ústav pojmenován (1), byl nejmladším přednostou v univerzitní nemocnici, bylo mu tehdy 32 let, když v roce 1952 nastoupil. Jeho přínos pro intervenční radiologii je všeobecně znám. S Röschem se seznámil osobně v Karlových Varech, kam byl Dotter pozván přednášet na Československém radiologickém kongresu v roce 1963. První kontakt s Dotterem navázal Rösch již v roce 1959, kdy jej Dotter požádal o kopii jeho publikace o splenoportografiích. Metodu splenoportografie se Rösch naučil od mladých lékařů dr. Leo Steinharta a dr. Vladimíra Brzka ve Vojenské lékařské akademii v Hradci Králové v roce 1954. Rösch tuto metodu společně s dr. Jiřím Bretem zjednodušili a její indikace rozšířili a v roce 1958 společně napsali knihu o splenoportografii (2). O rok později natočili i výukový film, který získal cenu na Mezinárodním radiologickém kongresu v Mnichově.

Rösch v roce 1960 zahájil angiografická vyšetření trávicí trubice, sleziny, jater a pankreatu. Zavedl hypotonickou duodenografii. V šedesátých a sedmdesátých letech 20. století kniha o splenoportografii a viscerální angiografii vyšla ve čtyřech překladech. V roce 1966 byl dr. Röschovi udělen titul doktora věd na Radiologické klinice v Hradci Králové a krátce na to habilitoval v oboru radiologie v pražské vinohradské nemocnici. Přednášel v mnoha zemích západní Evropy. V roce 1965 přijel Dotter opět do Prahy a po seznámení se s Röschovou dosavadní prací jej pozval na roční studijní pobyt do Portlandu. Povolení k cestě trvalo 2 roky a v roce 1967 se tak postupně v Portlandu ocitla dcera Eva, manželka Bohunka a syn Jan. Na jaře roku 1968 dostal Rösch pozvání do Los Angeles (obr. 1) a roční prodloužení pobytu v USA mu umožnilo „Pražské jaro“. V USA se rozhodl zůstat po invazi sovětských vojsk v srpnu 1968 (3, 4).

Dotterův ústav vznikl v roce 1990 díky finančnímu daru 2 milionů dolarů, které poskytl Bill Cook (5) a dalších 2 milionů přislíbených s podmínkou, že ústav začne pracovat během 1 roku. Tento ústav dnes figuruje jako jedna z vedoucích laboratoří v intervenční radiologii v USA. Je monumentem Charlese Dottera a též výsledkem boje Cooka a Rösche za uskutečnění svých snů a vizí o neinvazivní chirurgii (6). Budova ústavu byla původně hasičskou zbrojnicí a kromě její adaptace bylo nutné sehnat zařízení a zaměstnance. Jak o Röschovi říkali, byl ochoten si lehnout na koleje, aby zastavil vlak.

Tento ústav za svoji dosavadní existenci umožnil stáže mnoha mladým lékařům z Evropy, Asie a Ameriky. Jako jeden z nich jsem povinen dál předávat a učit jejich medicínské dovednosti, které se budou více a více uplatňovat ve spojení s technologiemi vyvíjenými v experimentech a vyráběnými společnostmi podobnými té, kterou založil Bill Cook.

Když jsem přišel do Dotterova ústavu, probíhaly zde klinické zkoušky tzv. Z-stentů, které se vyráběly ručně v laboratoři a které jsme zaváděli klinicky k léčbě stenóz jícnu, žlučových cest, bronchů a k provedení TIPS (7). Experimentálně se užívaly pro léčbu břišních aneurysmat. Josef byl velmi striktní učitel a díky kolektivu lékařů z Japonska, Švédska, Sovětského svazu a Slovinska promíšeného Američany vytvořil jedinečnou atmosféru diskusí a sdílení nápadů, která byla navíc posilována pravidelnými návštěvami předních radiologů té doby, jako byl např. Joachim Burhenne, Ernest Ring, Robert B. Rutherford, Cesare Gianturco či Ju-

Obr. 1. Tým vyvíjející experimentálně transjugulární intrahepatální spojku v roce 1968 v Los Angeles, zleva doprava: J. Rösch, N. Ross, W. Hanafé a H. Snow

lio Palmaz. Tito byli zváni na pravidelné semináře v sobotu dopoledne nebo na tzv. angiokluby v odpoledních hodinách. Můj tréninkový program zahrnoval i příslužbu na telefonu či akustickém multitónu. Měl jsem tak možnost s Josefem za zády procházet tehdejší urgentní medicínou. Byla to pro mě velká zkušenost a sloužil jsem tak celý rok dle rozpisů a multitón jsem odevzdal den před mým odletem domů. Během celého pobytu se o mě Röschovi starali. Při našem prvním výletě k pobřeží Pacifiku jsem jim v autě pouštěl ze záznamu Havlovu Audienci v podání autora a Pavla Landovského a oni se mě vyptávali, jak to v Československu chodí; nebyli doma 27 let.

Jako Josefův žák, a troufám si říci, že i přítel, bych chtěl říci, svůj život beze zbytku naplnil a využil ku prospěchu nás všech. Jeho postoje, jednání a metody vedení tak přešly na nás, jeho žáky, a budou žít a dále předávány následujícím generacím lékařů.

prof. MUDr. Antonín Krajina, CSc., EBIR

Literatura

1. Keller FS. Scrubbing with Charles Dotter on an angioplasty. J Vasc Interv Radiol 2015; 26: 355–356.
2. Rösch J, Bret J, Lišková M. Transparietální splenoportografie. Praha: SZdN 1958.
3. Hlava A, Krajina A. Vyznamenání prof. Rösche. Ces Radiol 1998; 52: 262–266.
4. Krajina A. Historie katetrizací. Ces Radiol 2014; 68(2): 97–106.
5. Hammel B. The Bill Cook Story. Ready, Fire, Aim! Indiana University Press 2009.
6. Greene J, Linton O. The history of Dotter Interventional Institute – 15 years of education research, and patient care 1990–2005. Portland: Oregon Health & Science University 2005.
7. Rösch J. Development of transjugular intrahepatic portosystemic shunt. J Vasc Interv Radiol 2015; 26: 220–222.